

نگاه

ارزیابی تأثیرات اجتماعی پروژه‌ها

تقویت مردمسالاری

فردین علیخواه

● ۱- در سال ۱۹۷۰، پس از آنکه بعد از کش‌وقوس‌های فراوان، مجوز احداث خط لولهٔ الاسکا صادر شد، یکی از رهبران محلی اسکیموهاسوال کرد:«آیاکنون که مشکلات زمین‌بخسته و گوزن‌های شمالی این منطقه را حل کردید و دانستیم که با نفت داغ چه کنیم، تغییر رسوم و شیوه زندگی مردم من چه می‌شود؟» شاید این سوال بسیاری را تحریک کرد تا به آثار پروژه‌های توسعه‌ای بر زندگی جاری مردم توجه کنند. نتیجه این توجهات، شکل‌گیری و گسترش ادبیات ارزیابی تأثیرات اجتماعی (social impact assessment) در کشورهای صنعتی طی حدود نیم‌قرن اخیر بوده است.عدالت، مشارکت، شفافیت و مسوولیت‌پذیری چهار ارزش اساسی در ارزیابی تأثیر اجتماعی است. چرا عدالت مهم است؟ در ارزیابی تأثیر اجتماعی این ایده محوری وجود دارد که هر پروژه یا اقدام توسعه‌ای می‌تواند برندگان و بازندگان داشته باشد. عدای از مردم برای احداث یک پروژه ممکن است ناگزیر به مهاجرت از محل زندگی خود شوند. عدای دیگر محل کسب‌شان تهدید شود و برعکس بر قیمت املاک عدای دیگر افزوده شود. به کمک ارزیابی تأثیر اجتماعی می‌توان منافع برندگان و بازندگان را به هم نزدیک کرد؛ به‌گونه‌ای که همه به‌طور عادلانه از منافع هر اقدام توسعه‌ای بهره‌مند شوند. مشارکت یکی دیگر از ویژگی‌های ارزیابی تأثیر اجتماعی است. هرکسی (حقوقی و حقیقی) که به شکلی با یک اقدام توسعه‌ای ربط دارد باید فرصت مشارکت و اثرگذاری در فرایند شکل‌گیری و انجام آن اقدام را داشته باشد. در این میان اهمیت انعکاس نظر و مشارکت افشار آسیب‌پذیر و افراد خاموش (-voice less people) بسیار بیشتر است. مشارکت دی‌بطان یک اقدام توسعه‌ای موجب خواهد شد تا پروژه‌ها با مردم و برای مردم ساخته و مورد بهره‌برداری قرار گیرند. شفافیت از دیگر ویژگی‌های ارزیابی تأثیر اجتماعی است. اطلاع‌داشتن درواقع یک حق است. هرکس این حق را دارد که از پروژهای که قرار است زندگی او را دستخوش تغییر کند اطلاع داشته باشد. بنابراین برای هر پروژهای باید سوال کرد که تصمیم‌سازان چقدر مردم را در جریان اتخاذ تصمیمات و روند آنی پروژه قرار داده‌اند؟ در نهایت مسوولیت‌پذیری و ویژگی نهایی نهفته در ارزیابی تأثیر اجتماعی است. تصمیم‌سازان باید مسوولیت تصمیمات خود را بپذیرند. اجتماع محلی که فرصت مشارکت در اقدام توسعه‌ای را داشته است نیز باید مسوولیت آگاهی خود را بپذیرد. درواقع در صورت ایجاد مشکلات برای هر اقدام توسعه‌ای و به شرط ایجاد فرصت‌های برابر برای اثرگذاری در روند طرح‌شد، سطوح مدیریتنی و به‌سوم مردمی، مسوول تصمیمات‌خود هستند.

۲- در چند سال گذشته به‌جز شهرهای تهران به‌عنوان یکی از نهادهای اصلی و یکی، دو وزارتخانه- آن‌هم به‌شکل ناقص و پراکنده- توجه چندانی به ارزیابی تأثیرات اجتماعی سیاست‌ها، تصمیمات، برنامه‌ها و پروژه‌ها نشده‌است. متأسفانه تاکنون مدیریت اجرایی کشور به انجام ارزیابی آثار اجتماعی و آثار مثبت آن بر روند کلی توسعه کشور ایمان نیاورده‌ است. کم نبوده‌اند سیاست‌ها و پروژه‌هایی که از نظر فنی بسیار مطلوب طراحی شده بودند ولی دقیقاً به دلایل غیر فنی (اجتماعی) زمینگیر شده و موجب اتلاف سرمایه‌های ملی شدند. آنرا به تأکید نیست که ارزیابی تأثیرات اجتماعی به تقویت مشارکت اجتماعی خواهد انجامید. ارزیابی تأثیر اجتماعی این فرصت را به مردم خواهد داد تا نظر، نیاز و خواسته خود را درخصوص اقدامات توسعه‌ای ابراز دارند و قبل از بروز آثار منفی خواسته و ناخواسته، برای آنها چارهای اندیشید. در صورت گسترش چنین مطالعات و ارزیابی‌هایی، از تعداد نامه‌های میلیونی مردم به شخص رئیس‌جمهور کاسته خواهد شد چراکه فرصت مشارکت به آنها با سطوح پایین داه خواهد شد.

محمدحسین نجاتی، رسانه‌های مستقل در ایران سال‌هاست که خطر توقیف را بیخ گوش خود احساس می‌کنند. در این رابطه روز گذشته دبیرخانه هیات نظارت بر مطبوعات اعلام کرد: در جلسه امروز (دوشنبه) هیات نظارت بر مطبوعات روزنامه بهار توقیف شد.روزنامه بهار با استناد به تبصره ذیل ماده ۱۲ قانون مطبوعات توقیف شده است و پرونده جهت رسیدگی به دادگاه ارجاع می‌شود. استدلال هیات نظارت بر مطبوعات برای توقیف روزنامه بهار از آنجایی سرچشمه می‌گیرد که‌روز چهارشنبه گذشته (اول آبان) این‌روزنامه اقدام به انتشار مقاله‌ای با عنوان «امام؛ پیشوای سیاسی یا الگوی ایمانی؟» کرد. پس از آن مسوولان روزنامه بهار با تصمیمی داخلی اقدام به عذرخواهی از مخاطبان و دبندگان کشور کردند و با انتشار یک نامه از توقف انتشار «بهار» تا اطلاع ثانوی خبر دادند. اما روز گذشته هیات نظارت بر مطبوعات این روزنامه را توقیف کرد. توقیف روزنامه «بهار» برای سومین‌بار در طول دوران فعالیتش درحالی بود که تحریریه این روزنامه در سخت‌ترین روزهای انتخاباتی با حمایت از «محمدرضا عارف» کاندیدای مستقل در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۹۲، سیاست‌های انتخاباتی این کاندیدا را منتشر کرد. همه ناظران سیاسی، رسانه‌ای و بخش زیادی از مخاطبان مطبوعات به‌درستی این روزنامه را روزنامه‌ای در جهت منافع انتخاباتی محمدرضا عارف می‌شناختند و محتوای تعداد زیادی از مطالب این روزنامه و مائور ستاد انتخاباتی او در این روزنامه گواه بر این مساله بود. اما آنچه که نمک بر زخم این رسانه مستقل و تحریریه این روزنامه پس از توقیف پاشید، شانه‌خالی‌کردن عارف و تکذیب انتساب این روزنامه به او در روز گذشته بود. محمدرضا عارف در جلسه شورای مشورتی «بنیاد امید ایرانیان» با اشاره به انتشار مقاله‌ای در یکی از روزنامه‌های کشور، گفت: انتشار این مقاله آن هم در آستانه عید غدیر خم به دلیل سهل‌انگاری مسئولان این رسانه باعث ناراحتی جامعه متدینین و شفیفتگان امامعلی(ع) شده است و اینجانب هم بعد از خواندن این مقاله بسیار متاثر شدم. وی افزود: مردم کشور ما سخت پایبند به اعتقادات دینی و باورهای مذهبی خود هستند و رسانه‌ها باید در انتشار اینگونه مطالب دقت لازم را بکنند. رییس بنیاد

امید ایرانیان با بیان اینکه متأسفانه جریان رقیب اصلاحات هم به‌دنبال بهره‌برداری از برخی سوزهاست، خاطرنشان کرد: رسانه‌های اصلاح‌طلب باید هوشمندانه عمل کنند و بهانه به دست جریاناتی که به‌دنبال هجوم علیه جریان اصلاحات هستند ندهند. عارف با اشاره به مطالب برخی سایت‌های خبری که بعضی از رسانه‌ها را منتسب به او می‌کنند، تأکید کرد: شخصاً صاحب رسانه‌ای نیستم و تنها مطالبی که در سایت شخصی من منتشر می‌شود مورد تأیید است. پس از آن مدیر روابطعمومی دفتر محمدرضا عارف قدیمی بالاتر از مدیر خود برداشت و با بیان اینکه شخص عارف در مقطع فعلی هیچ رسانه‌ای را تحت مدیریت خود ندارد، گفت:انتشار برخی مطالب در رسانه‌هایی که حامی دکتر عارف محسوب می‌شوند به‌معنای تأیید آن از سوی وی نیست و منتسب‌کردن آن به عارف، در برخی رسانه‌ها اشتباه و ناشی از کج‌فهمی

جامعه

روزنامه «بهار» توقیف شد

«عارف» خود را بهاری نمی‌داند

است. وی همچنین در پاسخ به سوالی درخصوص انتساب هم به‌دنبال بهره‌برداری از برخی سوزهاست، خاطرنشان کرد: رسانه‌های اصلاح‌طلب باید هوشمندانه عمل کنند و بهانه به دست جریاناتی که به‌دنبال هجوم علیه جریان اصلاحات هستند ندهند. عارف با اشاره به مطالب برخی سایت‌های خبری که بعضی از رسانه‌ها را منتسب به او می‌کنند، تأکید کرد: شخصاً صاحب رسانه‌ای نیستم و تنها مطالبی که در سایت شخصی من منتشر می‌شود مورد تأیید است. پس از آن مدیر روابطعمومی دفتر محمدرضا عارف قدیمی بالاتر از مدیر خود برداشت و با بیان اینکه شخص عارف در مقطع فعلی هیچ رسانه‌ای را تحت مدیریت خود ندارد، گفت:انتشار برخی مطالب در رسانه‌هایی که حامی دکتر عارف محسوب می‌شوند به‌معنای تأیید آن از سوی وی نیست و منتسب‌کردن آن به عارف، در برخی رسانه‌ها اشتباه و ناشی از کج‌فهمی

مردم فارس پیشگام ایجاد مناطق حفاظت‌شده مردمی

احیای حیات وحش با دستان مردم بومی

حمزه ولوی . کارشناس محیط‌زیست

۱- یک یا چند جامعه محلی یا بومیی از لحاظ فرهنگی، اقتصادی یا معیشتی به این مناطق وابسته‌هستند.
۲- تلاش‌ها و اعمال مدیریتست محلی باعث حفاظت‌اززیستگاه،گونه‌ها و خدمات اکوسیستمی و فرهنگی این مناطق می‌شود (اگرچه هدف از حفاظت ممکن است صرفاً اقتصادی یا معیشتی و… باشد).
۳- جوامع محلی نقش اصلی را در تصمیم‌سازی و مدیریت این مناطق ایفا می‌کنند.
خوشبختانه در شرایط کنونی روند به رسمیت شناخته‌شدن مناطق حفاظت شده مردمی و آگاهی نسبت به اهمیت این مناطق در حفاظت از تنوع زیست دارای رشد روز افزونی است و بعضی از کشورها این مناطق را به رسمیت شناخته و جزو شبکه ملی مناطق

بالا و بی‌بدیلی در تیرهای صفحه یک روزنامه بهار داشته است به‌طوری‌که این روزنامه در ۲۷روز کاری خود در اردیبهشت، در ۱۸ تیر صفحه یک و در ۲۵روز کاری خود در خردادماه ۲۲ مورد از تیرهای اصلی صفحه یک خود را به شخص «محمدرضا عارف» اختصاص داده است. به عبارت دیگر روزنامه بهار در ۴۹روز کاری‌اش طی اردیبهشت و خرداد سال جاری ۳۳روز در تیرهای اصلی صفحه یک اخبار انتخاباتی محمدرضا عارف را منتشر کرده است؛ مسالهای که نشان می‌دهد تحریریه روزنامه بهار در سخت‌ترین روزهای انتخاباتی محمدرضا عارف همراه او بودند اما وی در سخت‌ترین روزها، خود را بهاری نمی‌داند.
مصوبه هیات‌مدیره حزب امید ایرانیان درباره روزنامه «بهار»

از سوی دیگر، گفته می‌شود هیات‌مدیره حزب امید ایرانیان منسوب به محمدرضا عارف در جدیدترین مصوبه خود روزنامه بهار را به‌عنوان نهاد رسانه‌ای رسمی خود معرفی کرده است تا بتواند به‌زودی مجوز انجام فعالیت را دریافت کند. در همین رابطه سایت خبری تابناک با انتشار گزارشی ضمن انتقاد از این اظهارنظر محمدرضا عارف گزارش داده است: هفته گذشته نیز خبرهایی به گوش رسید که بر اساس آن ۱۰۰ درصد سهام روزنامه بهار به بنیاد امید ایرانیان (بنیاد محمدرضا عارف) واگذار شده است. این سایت خبری همچنین تأکید کرده است: این سخنان عارف در نوع خود بسیار قابل تأمل است، چرا که وی در شرایطی، انتساب این روزنامه به خود را رد می‌کند و به انتقاد از آن می‌پردازد که پرسنل بهار از کار بیکار شده‌اند. از نکات عجیب اظهارات عارف این است که هیچ دفاعی از روزنامه‌نگاران این روزنامه نکرده است و فقط سعی کرده که خود را از آسیب‌های این جنجال دور نگه دارد. همچنین با وجود اینکه عارف انتساب روزنامه به خود را رد می‌کند اما دوروز پیش سیدحسن رسولی یکی از نزدیکان عارف درباره یادداشت روزنامه بهار گفت: «البته مجموعه آقای عارف و جریان اصلاح‌طلب موضوع انتشار این مقاله را محکوم کرده و به آقای پورعزیزی و هیات تحریریه روزنامه بهار تأکید و توصیه شده است که در انتشار مطالب دقت بیشتری به خرج دهند تا شاهد چنین موضوعاتی در آینده نباشیم»

در چند سال اخیر اهالی روستای کمجان که مراتع سرسبز خود را از دست داده و از کشاورزی در اراضی شور‌زار حاصل از این زهکشی سودی نبرده‌اند، در یک تشکل مردم‌نهاد تحت عنوان گروه محلی احیای تالاب بین‌المللی کمجان گرد آمده‌اند و از سال ۱۳۸۸ با هدایت سیلاب‌های فصلی و بستن برخی زهکش‌ها اقدام به احیای بخش‌هایی از این تالاب کرده و از پوشش گیاهی و پرندگان گردآمده در آن حفاظت می‌کنند که در نوع خود اقدامی کم‌نظیر بوده و نمونه‌ای منحصربه‌فرد از مناطق حفاظت‌شده مردمی در کشور ما محسوب می‌شود. این تشکل محلی تاکنون موفق شده قریب به دوهزار هکتار از اراضی باقی‌مانده تالاب را احیا کند و هدف نهایی آن احیای کلیه پنج‌هزار و ۲۵۰ هکتار اراضی باقی‌مانده تالاب کمجان است.

مناطق حفاظت‌شده مردمی در جهان

از نمونه‌های بارز مناطق حفاظت‌شده مردمی در جهان می‌توان به پارک ملی آلتو فرافوا (ایندیوآلسی Alto Fragua-Indiwasi) در کلمبیه، جزیره کرون (Coron island) در فیلیپین، جزیره ایگ (The island of Eigg) در انگلستان، جنگل‌های مندها لکسا (Mendha-Lekha forests) در هند، پارک سیپ‌زیمینی (Parko de la papa) در پرو، کوه مقدس فرول (The sacred mountain of Forole) بین کنیا و تنزانی، دره آمپوزو (Ampezzo Valley) در ایتالیا و مناطق حفاظت‌شده بومیان (Indigenous Protected Areas) در استرالیا اشاره کرد.

پارک ملی آلتو فرافوا (ایندیوآلسی در سال ۲۰۰۲ پس از مذاکره بین دولت کلمبیا، اتحاد مشاوران بومی، تیم حفاظت آمازون و یک سازمان مردم‌نهاد هوادار محیط‌زیست شکل گرفته است. این پارک در کوهپایه‌های بخش کلمبیایی آمازون و قسمتی از منطقه دارای بیشترین تنوع زیستی در کشور کلمبیا واقع شده و یکی از مهم‌ترین مناطق گونه‌زایی در جهان است. در این پارک که از اکوسیستم‌های مختلف بخش حرای است، جنگل‌های فوق‌العاده در معرض خطر نیمه آندی، گونه‌های اندمیک مانند خرس عینکی و مناطق مقدس دارای ارزش منحصربه‌فرد حفاظت می‌شود.

جزیره کرون نیز یک جزیره آهکی دارای زیبایی مسحورکننده در فیلیپین است که مردم قبیله تاگابوا (Tagbanwa) در آن زندگی می‌کنند. این جزیره دارای دریاچه‌های متعدد و جنگل‌های انبوه است که منابع جنگلی آن تنها جهت اقتصاد محلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. ورود به تمامی دریاچه‌های این جزیره به‌جز یک دریاچه (دریاچه کایانگان -Kayangan-) ممنوع است و این دریاچه نیز با محدودیت‌های شدید در مورد پخش زباله و استفاده از منابع و… برای بهره‌برداری و اکوتوریسم مورد احترام قرار می‌گیرد.

در سرزمین مرتفع پرو شش جامعه محلی از قبایل کوچوا (Quechua) در یک اقدام ابتکاری بسیار منحصربه‌فرد به منظور حفاظت از تنوع زیستی بومی‌شده و وحشی یک پارک سیب‌زمینی را ایجاد کرده‌اند که در هشت‌هزار و ۵۰۰ هکتار اراضی آن از هزار و ۲۰۰۰ تبارتنه مختلف سیب‌زمینی و همچنین اکوسیستم طبیعی کوههای آند حفاظت می‌کنند. این پارک توسط یک سازمان مردم‌نهاد بنیانگذاری شده توسط جوامع کوچوا و آیمارا تحت عنوان (Quechua-Aymara Association) به منظور معیشت پایدار در آند ایجاد شده و هدف بلندمدت آن ایجاد پارک سبک‌زمینی شامل کلیه چهارهزار واربنه شناخته‌شده سیب‌زمینی در جهان است.

خبر

سخت‌گوی قوه‌قضاییه:

انجمن صنفی روزنامه‌نگاران حق فعالیت ندارد

● **ایستا:** سخت‌گوی دستگاه قضایی گفت: در مورد انجمن صنفی روزنامه‌نگاران هنوز تصمیم جدیدی گرفته نشده و آنها حق فعالیت ندارند و در صورت فعالیت مجدد، دادستان می‌تواند معترض شود. در نشست خبری محسنی‌آزادی، خبرنگار پرسید که آیا راه‌اندازی انجمن صنفی روزنامه‌نگاران نیاز به مراحل قانونی دارد؟ که محسنی‌آزادی پاسخ داد: فعالیت هر نهادی که بر اساس قانون چه به‌صورت موقت و چه به‌صورت دائم متوقف شود تا زمانی که حکم پابر جاست نمی‌تواند فعالیت‌های خود را ادامه دهد. درخصوص این انجمن هنوز تصمیم جدیدی گرفته نشده و آنها حق فعالیت ندارند و در صورت فعالیت مجدد، دادستان می‌تواند معترض شود. محسنی‌آزادی از اختصاص شکایت از بلیک زنجانی به دلیل گودبرداری غیراصولی در خیابان ایران‌زمین گفت: تاکنون ۱۳ نفر از وی شکایت کرده‌اند و چون بحث شکایت شاکی خصوصی مطرح است اگر طرفین با هم به تفاهم برسند موضوع منتفی خواهد شد.

راه‌اندازی سایت همسرگزینی توسط نهاد نمایندگی ولی‌فقیه در دانشگاه‌ها

● **ایستا:** مدیرکل دفتر ازدواج و تعالی خانواده وزارت ورزش و جوانان با اشاره به اهمیت موضوع ازدواج‌های دانشجویی، گفت: ما به‌نهاد نمایندگی مقام‌معمول‌هبری در دانشگاه‌ها پیشنهاد می‌دهیم تا این نهاد به‌عنوان مجری ازدواج‌های دانشجویی، سایت همسرگزینی را راه‌اندازی کند. مسعود امینی با اشاره به پیشنهاد وزارت جوانان به وزارت علوم در سال گذشته برای تهیه آیین‌نامه دفتر ازدواج آسان در دانشگاه‌ها، افزود: طبق این پیشنهاد قرار بود تا وزارت علوم آیین‌نامه اجرایی ایجاد دفتر ازدواج آسان در دانشگاه‌ها را تهیه کرده و وزارت جوانان نیز حمایت‌های لازم را در این زمینه انجام دهد.

عمده‌زورگیران پایتخت حاشیه‌نشین هستند

۵۰درصد از سرفتهای پایتخت خرد است

● رئیس پلیس تهران‌بزرگ از شناسایی شماری از زورگیران پایتخت و دستگیری آنان در هفته‌آینده خبر داد و گفت: روسای کالتری‌ها موظفند در صورت وقوع زورگیری، حاذنه را طی ۲۴ ساعت پیگیری و کشف کنند. ساجدی‌نیا درباره مخفیگاه‌ها و محل‌های زندگی این دسته از افراد نیز گفت: یکسری از زورگیران ساکن تهران هستند اما عمده آنان در خارج از تهران و حواشی آن مانند شهرک‌های اقماری زندگی می‌کنند. همان‌طور که بیشتر افرادی که دستگیر شده‌اند نیز از این مناطق بوده‌اند. به گفته ساجدی‌نیا، ۵۰درصد از سرفته‌های تهران مربوط به سرفته‌های خرد نظیر سرفت لپ‌تاپ، کیبورد، گوشی و… است.

نجفی در نامه‌ای به دبیر کل یونسکو خواستار شد بازگرداندن پرونده ثبت جهانی چوگان به آذربایجان

● **شرق:** رئیس سازمان میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری در نامه‌ای به دبیر کل سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) درخواست کرد پرونده‌تسلیمی از سوی آذربایجان به‌عنوان «چووقان»، یک بازی سنتی باسب متعلق به منطقه قریماغ، را به این کشور بازگرداند.

ابلاغ قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست

● **شرق:** قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست طی نامه‌ای از سوی لاریجانی به دکتر روحانی و از سوی وی به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت دادگستری ابلاغ شد. این قانون همچنین در روزنامه رسمی منتشر شده است. در ماده ۲۶ این قانون که اعتراض گسترده فعالان حقوق کودک را در برداشته ذکر شده است: ازدواج چه در زمان حضانت و چه بعد از آن بین سرپرست و فرزندخوانده ممنوع است مگر اینکه دادگاه صالح پس از اخذ نظر مشورتی سازمان، این امر را به صلاح فرزندخوانده تشخیص دهد.

برگزاری نخستین آزمون سراسری کارآفرینی دانش‌آموزان

● **شرق:**مجری طرح ملی «کاشف» از تصویب این طرح در شورایعالی اشتغال و برگزاری نخستین آزمون سراسری خانواده‌گم کارآفرینی دانش‌آموزان در دی‌ماه سال‌جاری خبر داد. رضا زعفریان با تشریح جزئیات طرح ملی کاشف اظهار کرد: از آذرماه ۹۰ روی طرح ملی کاشف (کشف) یا تستیگی‌های فردی در حوزه کسب و کار و کارآفرینی) به همراه یک تیم ۱۰۵ نفره کار کردیم و هدف اولیه و انتظار ما این است که نوجوانان، جوانان و دانش‌آموزان کشور را به کارآفرینان موفق برای کشور تبدیل کنیم. زعفریان ادامه داد: پس از تأیید طرح در کمیته ملی و بررسی و مطالعه زندگی دوران کودکی کارآفرینان کشور به شناسایی ویژگی‌هایی از زندگی کارآفرینان کشور پرداختیم و دستاورد این مطالعه را با دیگر کارآفرینان و استادان و اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها تطبیق دادیم.